

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.11.2020, sp. zn. 32 Cdo 3345/2018, ECLI:CZ:NS:2020:32.CDO.3345.2018.1

Číslo: 61/2021

Právní věta: Objednatel může podle ustanovení § 2593 o. z. částečně odstoupit od smlouvy o dílo, lze-li k té části plnění zhotovitele, od něhož odstupuje, přiřadit ve shodě s předchozí projevenou vůlí smluvních stran ekvivalent protiplnění objednatele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.11.2020

Spisová značka: 32 Cdo 3345/2018

Číslo rozhodnutí: 61

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odstoupení od smlouvy, Smlouva o dílo

Předpisy: § 2004 odst. 1 o. z.

§ 2004 odst. 2 o. z.

§ 2005 odst. 1 o. z.

§ 2586 o. z.

§ 2593 o. z.

§ 2604 o. z.

§ 2606 o. z.

§ 2610 odst. 1 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 4. 2018, sp. zn. 47 Co 22/2018, v části výroku I., kterou byl změněn rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni 450 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně od 7. 10. 2014 do zaplacení, a ve III., V., VI. a VII. o nákladech řízení a rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 4. 8. 2017, sp. zn. 14 C 169/2015, ve výroku o zamítnutí žaloby co do částky 450 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení a ve výrocích III. a IV. o nákladech řízení, a v tomto rozsahu věc vrátil Okresnímu soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení; ve zbývajícím rozsahu dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. V řízení zahájeném dne 23. 9. 2014 se žalobkyně domáhá zaplacení částky 598 600 Kč s příslušenstvím z titulu smlouvy o dílo ze dne 28. 3. 2014 (dále jen „smlouva o dílo“) uzavřené mezi ní

a žalovanou, jakožto nedoplatku ceny díla za dodání a montáž kovové montované haly na akci Stavební úpravy objektu pro skladování sena na parc. č. st. 1 v k. ú. S. Žalovaná pak vzájemným návrhem ze dne 24. 2. 2017 doručeným soudem téhož dne požaduje náhradu škody v celkové výši 398 927,26 Kč s příslušenstvím.

2. Okresní soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 4. 8. 2017, č. j. 14 C 169/2015-233, zamítl žalobu o zaplacení částky 598 600 Kč se zákonným úrokem z prodlení (výrok I.), uložil žalobkyni zaplatit žalované částku 398 927,26 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 1. 3. 2017 do zaplacení (výrok II.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky III. a IV.).

3. Soud prvního stupně po provedeném dokazování vyšel ze zjištění, že žalobkyně se ve smlouvě o dílo zavázala pro žalovanou zhotovit kovovou montovanou halu pro skladování sena a žalovaná se zavázala zaplatit dohodnutou cenu. Dílo mělo být dokončeno do 20. 6. 2014. Plnění žalobkyně bylo částečně vadným, a to v části týkající se zhotovení střešní krytiny, konkrétně byly na střeše nerovnosti, prohlubně v hliníkové krytině, střechou prosvítalo světlo a zatékalo, když tyto vady nezaručovaly předpokládanou životnost díla. Žalovaná reklamovala zjištěné vady přípisem ze dne 7. 7. 2014 a požadovala výměnu střešní krytiny, k čemuž žalobkyni stanovila přiměřenou lhůtu. Žalobkyně reklamaci přípisem ze dne 22. 7. 2014 neuznala a vyzvala žalovanou k zaplacení částky 450 000 Kč. Žalovaná proto od smlouvy o dílo dopisem ze dne 7. 8. 2014, doručeným žalobkyni dne 11. 8. 2014, částečně odstoupila v části týkající se dodávky a pokládky střešní krytiny. Nezaplacená zůstala část ceny díla ve výši 598 600 Kč. Původní střešní krytina byla připravena pro žalobkyni k odebrání. Žalovaná posléze vynaložila částku 647 176 Kč na zhotovení nové střešní krytiny prostřednictvím třetí osoby (společnosti A. CZ s. r. o.). Žalovaná dílo svému smluvnímu partnerovi společnosti S. a. s. s ohledem na vadné plnění žalobkyně dodala opožděně, společnost S. a. s. proto vůči žalované uplatnila smluvní pokutu za pozdní dodání díla ve výši 336 401,26 Kč. Žalovaná konečně vynaložila náklady na zaplacení znaleckého posudku ve výši 13 950 Kč.

4. Soud prvního stupně citoval ustanovení § 2586, § 2593, § 2615 a § 2618 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z.“), a uzavřel, že mezi stranami byla platně uzavřena smlouva o dílo. S odkazem na ustanovení § 2001 až § 2005 o. z. dospěl k závěru, že žalovaná platně částečně odstoupila od smlouvy, neboť žalobkyně porušila svou povinnost podstatným způsobem a to v části týkající se zhotovení střešní krytiny. Žalovaná částečně odstoupila od smlouvy bezodkladně a odstoupení bylo žalobkyni řádně doručeno, v rozsahu účinků odstoupení tak zanikla práva a povinnosti účastnic, což mělo mj. za následek zánik povinnosti žalované zaplatit žalobkyni příslušnou část ceny díla. Po zániku smlouvy tak přicházelo v úvahu vypořádání smluvních stran podle ustanovení § 2991 o. z. o bezdůvodném obohacení. V projednávané věci však k bezdůvodnému obohacení žádné z účastnic nedošlo, neboť žalovaná příslušnou část ceny díla nezaplatila a původní střešní krytina zůstala pro žalobkyni připravena k odebrání.

5. Vadné plnění žalobkyně vůči žalované bylo porušením smluvní povinnosti zhotovit dílo bez vad, na věc tudíž dopadá ustanovení § 2913 odst. o. z. o povinnosti nahradit způsobenou škodu druhé smluvní straně. Žalované v příčinné souvislosti s porušením smlouvy o dílo ze strany žalobkyně vznikla škoda, a to ve výši 48 576 Kč představující rozdíl mezi částkou 647 176 Kč zaplacenou společností A. CZ s. r. o. za zhotovení nové střechy místo žalobkyně a částkou 598 600 Kč zbývající k úhradě ceny díla žalobkyni, dále ve výši 336 401,26 Kč představující smluvní pokutu vyúčtovanou společností S., a. s. za opožděné dodání celého díla, neboť majetek žalované se o tuto částku předpokládaným způsobem nezvýšil, a konečně ve výši 16 880 Kč (správně jde o částku 13 950 Kč) jakožto vynaložené náklady za znalecký posudek, jež soud posoudil jako příslušenství pohledávky podle ustanovení § 513 o. z., a to náklady spojené s uplatněním pohledávky. O úrocích z prodlení ze vzniknuvší škody soud prvního stupně rozhodl s odkazem na ustanovení § 1970 o. z., podle § 2 nařízení vlády č. 351/2013 Sb., a podle úředního sdělení České národní banky č. 14/2012, o úpravě základních úrokových sazeb, když prodlení žalobkyně nastalo v návaznosti na podání vzájemné

žaloby, která byla žalobkyni doručena při jednání dne 27. 2. 2017. Dne 28. 2. 2017 mohla žalobkyně dobrovolně plnit, a pokud se tak nestalo, je od 1. 3. 2017 v prodlení. Z těchto důvodů soud prvního stupně rozhodl tak, jak je uvedeno shora.

6. V záhlaví označeným rozsudkem Krajský soud v Hradci Králové k odvolání žalobkyně rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku I. změnil tak, že žalované uložil zaplatit žalobkyni částku 450 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení, ve zbývajících částech rozsudek ve výroku I. potvrdil (první výrok), ve vyhovujícím výroku II. jej změnil tak, že vzájemnou žalobu co do částky 62 526 Kč se zákonným úrokem z prodlení zamítl, ve zbývajících částech výrok II. potvrdil (druhý výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (třetí až osmý výrok).

7. Odvolací soud částečně zopakoval dokazování a vyšel z toho, že ve smlouvě o dílo uzavřené mezi účastnicemi nebylo dohodnuto žádné dílčí plnění nebo plnění samostatné části závazku a současně nebylo sjednáno, že dílo bude předáváno po jednotlivých částech či etapách, které budou představovat samostatné plnění. Předmětem plnění bylo naopak dílo jako celek a to dodání a montáž kovové montované haly na skladování sena, proto je třeba klást důraz na funkčnost dodaných věcí. Podle smlouvy mělo být dílo jako celek po dokončení předáno písemným předávacím protokolem s podpisem a vyjádřením obou stran, k čemuž nedošlo. Žalovaná reklamovala vadu díla a byla ochotna podepsat předávací protokol bez provedení výměny celého střešního pláště ke zbývajícím částem díla poté, co žalobkyně odstraní nedodělky u sekčních vrat, a to se nestalo, neboť žalobkyně nejprve požadovala zaplacení záloh na cenu díla.

8. Odvolací soud uzavřel, že nebylo-li v projednávané věci účastnicemi sjednáno plnění po částech, neměla žalovaná právo odstoupit pouze od vadně provedené části díla a částečné odstoupení od smlouvy tak nemá právní účinky. S odkazem na ustanovení § 2593, § 2615 o. z. a ustálenou rozhodovací praxi dovolacího soudu vysvětlil, že žalovaná měla právo kontrolovat provádění díla a dožadovat se toho, aby žalobkyně jakožto zhotovitel odstranila vady vzniklé vadným prováděním díla a dílo prováděla řádně. Toto oprávnění však není právem z odpovědnosti za vady díla, neboť podmínkou pro vznik práva z odpovědnosti za vady díla je předání díla, k čemuž v projednávané věci nedošlo. Jednatel žalované byl fyzicky přítomen u provádění díla a podle čl. V. bodu 7. smlouvy o dílo byl oprávněn k průběžné kontrole díla i k příkazu k přerušení prací, o čemž měl být pořízen zápis do stavebního deníku, takový zápis však ve stavebním deníku není. Přestože tak žalovaná mohla vykonat právo kontroly a vznést příslušné požadavky na žalobkyni, až do dokončení díla žalovanou, respektive až do reklamace vady zhotovení střešní krytiny dne 7. 7. 2014 tak neučinila, nadto provedla průběžnou splátku ve výši 500 000 Kč, kterou měla žalobkyně podle čl. IV. bodu 4. písm. d) smlouvy o dílo právo vyúčtovat po namontování plechů na střeše haly, ač mělo jít o vadné plnění vyžadující jedině výměnu.

9. Odvolací soud s odkazem na judikaturu dovolacího soudu přdestřel účastnicím odlišný právní názor na otázku platnosti částečného odstoupení od smlouvy o dílo a rovněž názor, že k předání a převzetí díla nedošlo způsobem sjednaným ve smlouvě, a dal stranám prostor k vyjádření. V reakci na odlišný právní názor odvolacího soudu vyšlo najevo, že mezi stranami nebylo sporným, že pokud jde o placení záloh na cenu díla podle čl. IV. bodu 4. smlouvy o dílo, žalovaná zaplatila zálohové platby pod písm. a) a b), pod písm. c) pouze z poloviny a pod písm. d). Nezaplatila tedy částku 200 000 Kč splatnou dne 13. 6. 2014 jakožto polovinu platby pod písm. c) po namontování ocelové konstrukce haly a splátku pod písm. e) ve výši 250 000 Kč splatnou dne 26. 4. 2014 po namontování plechů na stěnách haly. Naopak dne 20. 6. 2014 uhradila průběžnou splátku ve výši 500 000 Kč pod písm. d) po namontování plechů na střeše haly a dále dne 27. 6. 2014 uhradila 200 000 Kč na fakturu pod písm. c) vystavenou po namontování ocelové konstrukce haly. Současně žalovaná neuhradila doplatek smluvní ceny díla ve výši 148 600 Kč, jenž byl vyúčtován poslední fakturou ze dne 12. 8. 2014. Ze sjednané ceny díla ve výši 3 298 600 Kč tak žalovaná zaplatila celkem částku 2 700 000 Kč.

10. S ohledem na shora uvedené dospěl odvolací soud k závěru, že domáhá-li se žalobkyně zaplacení splatných záloh ve výši 200 000 Kč [částečně neuhrazená splátka pod písm. c)] a ve výši 250 000 Kč [neuhrazená splátka pod písm. e)], je její nárok důvodný, neboť faktury k zaplacení těchto splatných záloh byly vystaveny zcela v souladu s ujednáním ve smlouvě o dílo a žalovanou nebyly dosud zaplaceny. V části doplatku ceny díla ve výši 148 000 Kč právo na jeho zaplacení žalobkyni nevzniklo, neboť nedošlo k dokončení a předání díla.

11. Ke vzájemné žalobě žalované odvolací soud uvedl, že žalovaná tvrdila a prokázala existenci všech základních předpokladů odpovědnosti za škodu vzniklé porušením smluvní povinnosti podle ustanovení § 2894 a násl. a § 2913 o. z. ve vztahu k částce 336 401,26 Kč jakožto smluvní pokutě zaplacené společnosti S., a. s. za prodlení s předáním díla, a sice vznik škody spočívající ve faktickém snížení jejího majetku, neboť na sjednanou cenu díla se společností S., a. s. z důvodu prodlení při dodání díla obdržela částku nižší právě o 336 401,26 Kč, porušení povinnosti žalobkyně dodat smluvené dílo včas a příčinnou souvislost mezi porušením povinnosti žalobkyně a vznikem škody. Její žalobní protinávrh je tak v této části důvodný. Ve zbývajících částech nárok žalované na náhradu škody důvodným neshledal. Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, jak je uvedeno shora.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

12. Proti rozsudku odvolacího soudu, výslovně v celém rozsahu, podala žalovaná dovolání, majíc za to, že „napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, resp. nebyla řešena ohledně právních vztahů vzniklých za účinnosti občanského zákoníku účinného od 1. 1. 2014, když dříve podle předchozí úpravy vyřešená právní otázka by měla být dovolacím soudem posouzena jinak“.

13. Dovolatelka namítá, že pokud odvolací soud při aplikaci ustanovení § 2004 odst. 2 o. z. vycházel z judikatury vztahující se k úpravě podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obch. zák.“), je jeho posouzení nesprávné, neboť úprava částečného odstoupení od smlouvy byla v ustanovení § 2004 odst. 2 podstatným způsobem změněna. Úprava účinná od 1. 1. 2014 směřuje k minimalizaci zpětných zásahů účinků *ex tunc* a zrušení závazku by se nemělo týkat těch jeho částí, které mohou v případě odstoupení od smlouvy přetrvat. Věřitel podle jejího názoru může od smlouvy odstoupit jen ohledně nesplněného zbytku plnění a vychází se z faktického, nikoliv formálního stavu díla. Není proto na rozdíl od předchozí úpravy podstatné, zda bylo mezi stranami sjednáno dílčí nebo jednorázové plnění. Odstoupení od smlouvy jako celku by nemělo ekonomický smysl a posouzení odvolacího soudu, který v rozporu s novou právní úpravou odkazuje na formální postupy, které jsou však v rozporu s obvyklými postupy ve stavebnictví, umožňuje žalobkyni zakrýt skutečnost, že neodborným jednáním zhotovila pro objednatele neakceptovatelné dílo. Žalovaná se chovala ekonomicky, když poté, co žalobkyně ignorovala její požadavek na odstranění vady díla, zajistila dodání a provedení výměny střešní krytiny u jiného dodavatele.

14. Dovolatelka dále odvolacímu soudu vytýká nesprávné skutkové závěry a má za to, že odvolací soud měl na základě provedeného dokazování dospět k závěru, že k předání díla nedošlo z důvodů na straně žalobkyně a nepředání díla tak není možné přičítat k tíži žalované, navíc žalovaná dílo prakticky převzala i s vytčenými vadami a hodlala je převzít i písemně, nikoliv však za podmínek kladených žalobkyní. Podle jejího názoru není podstatné, zda k částečnému odstoupení od smlouvy podle ustanovení § 2004 odst. 2 o. z. došlo před nebo až po předání díla. Podle ustanovení § 2593 o. z. má totiž objednatel možnost, pokud zhotovitel nezajistí nápravu v přiměřené době, od smlouvy odstoupit, vede-li postup zhotovitele k podstatnému porušení smlouvy a i na tento případ dopadá ustanovení § 2004 odst. 2 o. z.

15. Dovolatelka uvádí, že v případě plateb neřešila, k jaké části díla se příslušná platba vztahuje, s ohledem na vady díla neuhradila částku 250 000 Kč vyúčtovanou fakturou ze dne 17. 6. 2014 a žalobkyni následně společně s písemnou reklamací díla informovala o tom, že do doby odstranění vad díla s ohledem na ustanovení § 2108 o. z. neuhradí část ceny díla připadající na zhotovení střešní krytiny, čímž měla na mysli částku odpovídající ceně střešní krytiny, nikoliv fakturu odpovídající úhradě podle čl. IV. bodu 4. písm. f) smlouvy o dílo. Takové formální rozdělení plateb nemůže být důvodem pro přiznání doposud nezaplacených částí dříve vystavených zálohových faktur, jak činí odvolací soud, neboť žalobkyně byla informována o tom, že žádná další platba na cenu díla ze strany žalované provedena nebude.

16. Dovolatelka má konečně za to, že rozhodnutí odvolacího soudu v části, ve které jí nebyla přiznána náhrada škody za částku vynaloženou na znalecký posudek a za částku vynaloženou jakožto rozdíl mezi cenou díla, kterou měla žalovaná uhradit žalobkyni za zhotovení střechy a částkou, kterou vynaložila za zhotovení nové střechy prostřednictvím společnosti A. CZ s. r. o., je nepřezkoumatelné, neboť není zřejmé, z jakého důvodu soud k předmětnému závěru dospěl.

17. Dovolatelka tak odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci, nesprávné skutkové závěry a nepřezkoumatelnost části jeho rozhodnutí a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

18. Žalobkyně považuje napadené rozhodnutí za správné a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

19. Vzhledem k datu vydání rozhodnutí odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení – v souladu s bodem 1. čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“).

20. Dříve než dovolací soud zkoumá, zda je dovolání objektivně přípustné, musí ve smyslu ustanovení § 243c odst. 3 a § 218 písm. b) o. s. ř. posuzovat tzv. subjektivní přípustnost dovolání. Žalovaná podala dovolání proti rozsudku odvolacího soudu výslovně v celém rozsahu. K podání dovolání proti prvnímu výroku v části, kterou bylo potvrzeno zamítnutí žaloby co do částky 148 600 Kč se zákonným úrokem z prodlení, a proti druhému výroku v části, kterou bylo potvrzeno uložení povinnosti žalobkyni zaplatit žalované částku 336 401,26 Kč se zákonným úrokem z prodlení, není dovolatelka subjektivně oprávněna, neboť z povahy dovolání jakožto opravného prostředku plyne, že dovolání může podat jen ten účastník řízení, jemuž nebylo rozhodnutím odvolacího soudu vyhověno, popřípadě, jemuž byla tímto rozhodnutím způsobena újma na jeho právech. V příslušné části prvního a druhého výroku odvolacího soudu nebyla dovolatelce způsobena žádná újma na jejích právech, neboť v této části odvolací soud jejímu procesnímu návrhu (zamítnutí žaloby, respektive uložení povinnosti žalobkyni vyplývající ze vzájemné žaloby žalované) vyhověl. Nejvyšší soud proto dovolání žalované proti rozsudku odvolacího soudu směřující proti prvnímu výroku v části, jíž bylo potvrzeno zamítnutí žaloby co do částky 148 600 Kč s příslušenstvím, a proti druhému výroku v části, jíž bylo potvrzeno uložení povinnosti žalobkyni zaplatit žalované 336 401,26 Kč s příslušenstvím, podle ustanovení § 243c odst. 3 ve spojení s ustanovením § 218 písm. b) o. s. ř. odmítl jako nepřípustné.

21. Dovolací soud dále zkoumal přípustnost dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v rozsahu prvního výroku, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku I. změněn tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni částku 450 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení, a druhého

výroku, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku II. změněn tak, že vzájemná žaloba se zamítá co do částky 62 526 Kč se zákonným úrokem z prodlení.

22. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

23. Podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. dovolání podle § 237 není přípustné proti rozsudkům a usnesením vydaným v řízeních, jejichž předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, včetně řízení o výkon rozhodnutí a exekučního řízení, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

24. Soudní praxe je jednotná v závěru, že přípustnost dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu s více samostatnými nároky s odlišným skutkovým základem je třeba zkoumat ve vztahu k jednotlivým nárokům samostatně bez ohledu na to, zda tyto nároky byly uplatněny v jednom řízení a zda o nich bylo rozhodnuto jedním výrokem (k tomu srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 376/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2000, pod číslem 9, dále jeho usnesení ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. [29 Odo 1373/2004](#), ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. [25 Cdo 1097/2004](#), rozsudek ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. [25 Cdo 3117/2006](#), [25 Cdo 2432/2008](#), uveřejněný pod číslem 66/2009 Sb. rozh. obč., a usnesení ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. [29 Cdo 3816/2011](#), jež jsou – stejně jako dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu – veřejnosti k dispozici na jeho webových stránkách; dále usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 4. 2008, sp. zn. [III. ÚS 307/05](#), rozhodnutí Ústavního soudu jsou veřejnosti k dispozici in [www.usoud.cz](#)). Tyto závěry jsou použitelné i po změně formulace ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. provedené s účinností od 30. 9. 2017 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. [25 Cdo 1791/2018](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2018, sp. zn. [23 Cdo 1465/2018](#)).

25. O takovou situaci jde i v projednávané věci v části dovolání směřujícího proti části druhého výroku odvolacího soudu, kterým byla zamítnuta vzájemná žaloba co do částky 62 526 Kč se zákonným úrokem z prodlení, když předmětem dovolacího řízení jsou žalovanou uplatněné nároky na náhradu škody, která jí vznikla zmenšením majetku, k němuž došlo v souvislosti s vynaložením nákladů na odstranění vad nedokončeného díla třetí osobou ve výši 48 576 Kč a dále nákladů na znalecký posudek ve výši 13 950 Kč. Bez zřetele na to, že tyto nároky byly uplatněny jednou vzájemnou žalobou a odvolací soud o nich rozhodl jedním výrokem, jde ve smyslu výše označené judikatury o samostatné nároky s odlišným skutkovým základem.

26. Jelikož nároky na náhradu škody za náklady na odstranění vad nedokončeného díla třetí osobou ve výši 48 576 Kč a za náklady vynaložené na znalecký posudek ve výši

13 950 Kč nepřesahují limitní částku 50 000 Kč a nejde o vztah ze spotřebitelské smlouvy ani o pracovněprávní nároky, je přípustnost dovolání ve vztahu k těmto nárokům vzhledem k ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. vyloučena (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. [32 Cdo 3322/2019](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. [32 Cdo 2441/2017](#)). Nejvyšší soud proto dovolání směřující proti druhému výroku v části, kterou byl změněn rozsudek soudu prvního stupně tak, že vzájemná žaloba se co do částky 62 526 Kč se zákonným úrokem z prodlení zamítá, odmítl jako nepřípustné podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř.

27. Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu směřující proti čtvrtému a osmému výroku, v nichž bylo rozhodnuto o nákladech řízení o vzájemné žalobě, není podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. h)

o. s. ř., ve znění účinném od 30. 9. 2017, přípustné. Nejvyšší soud proto dovolání i v této části odmítl podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř.

28. Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným podle ustanovení § 237 o. s. ř. pro řešení dovolatelkou otevřené otázky možnosti částečného odstoupení od smlouvy o dílo uzavřené po 1. 1. 2014, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla řešena.

IV. Důvodnost dovolání

29. Podle ustanovení § 2593 o. z. objednatel má právo kontrolovat provádění díla. Zjistí-li, že zhotovitel porušuje svou povinnost, může požadovat, aby zhotovitel zajistil nápravu a prováděl dílo řádným způsobem. Neučiní-li tak zhotovitel ani v přiměřené době, může objednatel odstoupit od smlouvy, vedl-li by postup zhotovitele nepochybně k podstatnému porušení smlouvy.

Podle ustanovení § 2004 odst. 1 o. z. odstoupením od smlouvy se závazek zrušuje od počátku.

Podle ustanovení § 2004 odst. 2 o. z. plní-li dlužník zčásti, může věřitel odstoupit jen ohledně nesplněného zbytku plnění. Nemá-li však částečné plnění pro věřitele význam, může věřitel od smlouvy odstoupit ohledně celého plnění.

Z ustanovení § 2005 odst. 1 o. z. vyplývá, že odstoupením od smlouvy zanikají v rozsahu jeho účinků práva a povinnosti stran. Tím nejsou dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře.

30. Odvolací soud v projednávané věci při řešení otázky možnosti částečného odstoupení od smlouvy dospěl k závěru, že nebylo-li ve smlouvě o dílo sjednáno plnění po částech, neměla žalovaná právo odstoupit pouze od vadně provedené části díla a toto její právní jednání proto nemá právní účinky. Svůj názor opřel o závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2012, sp. zn. [23 Cdo 4560/2010](#). V této jiné věci dovolací soud, zabývaje se možností odstoupit od vadné části plnění v případě, že mezi stranami nebylo sjednáno dílčí plnění, uzavřel, že na věc lze aplikovat ustanovení § 437 odst. 5 obch. zák., a vysvětlil, že z tohoto ustanovení mj. vyplývá, že nejsou-li odstraněny vady ve stanovených lhůtách, může kupující mj. odstoupit od smlouvy. Ze slov „odstoupit od smlouvy“ pak lze dovodit, pokud nebylo ve smlouvě o dílo sjednáno plnění po částech, že objednatel je oprávněn při splnění stanovených podmínek odstoupit od celé smlouvy o dílo, nikoliv jen od vadně provedené části díla.

31. Takový závěr se však v úpravě účinné od 1. 1. 2014 neuplatní. V obecném ustanovení § 2004 odst. 2 o. z., které upravuje odstoupení od smlouvy, zákonodárce výslovně zakotvuje možnost věřitele v případě, že dlužník plnil zčásti, odstoupit pouze od nesplněného zbytku plnění. Odstoupit od celé smlouvy pak věřitel může pouze v případě, kdy pro něj plnění nemá význam. Zákonná úprava směřuje k tomu, aby byly zásahy zpětných *ex tunc* účinků odstoupení od smlouvy pokud možno minimální a zrušení závazku se zbytečně netýkalo i těch jeho částí, které mohou po odstoupení přetrvat, tedy aby nedocházelo k neúčelnému zmaření smlouvy bez racionálního podkladu. Proto je stanoveno, že v případě již proběhnuvšího částečného plnění (které je věřitel podle § 1930 odst. 2 o. z. povinen přijmout) může věřitel od smlouvy odstoupit jen ohledně nesplněného zbytku plnění. Účinky odstoupení se tedy mohou týkat pouze té části závazku, která ještě splněním nezanikla a fakticky se tedy o zrušení *ex tunc* jednat nebude (srov. LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník: komentář. Praha: C. H. Beck, 2015. Velké komentáře. str. 1211-1212, nebo důvodovou zprávu k o. z.).

32. Shora uvedený závěr je použitelný i v případě aplikace ustanovení § 2593 o. z., neboť v citovaném ustanovení spojení „odstoupit od smlouvy“ není blíže konkretizováno. Je proto nutné vyjít z analogického užití ustanovení § 2004 odst. 2 o. z., jež obecně upravuje možnost odstoupení od

smlouvy, a které v případě, jak Nejvyšší soud uvedl výše, že již došlo k částečnému plnění smlouvy, neumožňuje odstoupit od smlouvy jako celku, pokud nejde o částečné plnění, které nemá pro věřitele význam.

33. Právní posouzení odvolacího soudu je tak v této části nesprávné, neboť pro možnost částečného odstoupení od smlouvy podle ustanovení § 2004 odst. 2 o. z. není podstatný závěr, zda bylo mezi stranami sjednáno plnění po částech, nýbrž závěr, zda k částečnému plnění skutečně došlo. Aplikováno na projednávanou věc je tak pro možnost částečně odstoupit od smlouvy podle § 2004 odst. 2 o. z. stěžejní závěr, zda žalobkyně jako zhotovitel částečně plnila na svůj závazek ze smlouvy o dílo provést dodání a montáž kovové montované haly pro skladování sena.

Podle ustanovení § 2586 odst. 1 o. z. smlouvou o dílo se zhotovitel zavazuje provést na svůj náklad a nebezpečí pro objednatele dílo a objednatel se zavazuje dílo převzít a zaplatit cenu.

Podle ustanovení § 2604 o. z. dílo je provedeno, je-li dílo dokončeno a předáno.

Podle ustanovení § 2606 o. z. provádí-li se dílo postupně a lze-li jednotlivé stupně odlišit, může být předáno a převzato i po částech.

Podle ustanovení § 2610 odst. 1 o. z. právo na zaplacení ceny díla vzniká provedením díla.

34. Zákon ke splnění povinnosti zhotovitele provést dílo stanoví dvě podmínky a to dokončení díla a předání díla, obě tyto podmínky musí být splněny kumulativně. Nadále použitelná judikatura Nejvyššího soudu je ustálena v závěru, že sjednají-li si smluvní strany způsob a postup pro předání díla, má to ten důsledek, že k provedení předmětného díla může dojít pouze způsobem a postupem dohodnutým účastníky ve smlouvě, nikoli postupem a způsobem jiným, tedy ani fakticky (srov. závěry rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2009, sp. zn. [32 Cdo 2592/2008](#), nebo ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. [32 Cdo 5187/2007](#)). Je-li ve smlouvě specifikován způsob předání díla tak, že jde o protokolární předání, nelze při absenci předávacího protokolu považovat dílo za předané a převzaté pouze na základě dalších okolností případu. Existence předávacího protokolu tvoří hmotněprávní podmínku předání a převzetí díla (srov. např. rozsudky ze dne 29. 10. 2009, sp. zn. [23 Cdo 4092/2007](#), ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. [23 Odo 1724/2006](#), a ze dne 19. 3. 2013, sp. zn. [32 Cdo 358/2012](#), a rozsudek ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. [23 Cdo 799/2009](#), ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 8. 4. 2010, sp. zn. [III. ÚS 1821/09](#), in: www.usoud.cz). Nebyl-li předávací protokol, tvořící hmotněprávní podmínku předání a převzetí díla, podepsán všemi osobami, které ho podle smlouvy o dílo podepsat měly, není možné dílo považovat za předané a převzaté (srov. již citovaný rozsudek sp. zn. [23 Cdo 799/2009](#), či usnesení ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. [23 Cdo 4979/2014](#)). Tyto závěry lze plně vztáhnout i na případy postupného provádění díla podle ustanovení § 2606 o. z.

35. V projednávané věci si strany sjednaly způsob předání díla v čl. V. bodě 9. smlouvy o dílo tak, že dílo bude předáno formou předávacího protokolu s podpisem a vyjádřením obou smluvních stran. K tomu však nedošlo, součástí spisu je pouze předávací protokol ze dne 26. 6. 2014 vyhotovený zástupcem žalobkyně a opatřený pouze jeho podpisem. Žalovaná totiž odmítla převzít dílo jako celek s odkazem na vytknuté vady střešní krytiny. Současně nebylo prokázáno ani převzetí části díla (způsobem předpokládaným smlouvou o dílo), ačkoliv žalovaná deklarovala ochotu převzít částečně zhotovené dílo vyjma již zmíněné části týkající se dodání a pokládky střešní krytiny. Nedošlo-li (ani) k částečnému provedení díla, neboť dílo nebylo předáno ve smlouvě dohodnutým způsobem (a tedy k částečnému splnění závazku žalobkyně), je aplikace ustanovení § 2004 odst. 2 o. z. v projednávané věci vyloučena.

36. Skutečnost, že žádná část díla nebyla dosud předána, však neznamená nemožnost odstoupit od

smlouvy pouze částečně za podmínek daných v ustanovení § 2593 o. z.

Je-li objednatel oprávněn podle tohoto ustanovení odstoupit od smlouvy jako celku, nebrání mu to odstoupit od smlouvy pouze zčásti, neboť dává-li zákon objednateli určité oprávnění, nelze dovodit, že by mu zakazoval využít tohoto oprávnění pouze zčásti. Tento výklad není ani v rozporu s ustanovením § 2004 o. z., které výslovně nezapovídá jiné případy částečného odstoupení od smlouvy než ty, které jsou vymezeny v jeho odstavcích 2 a 3.

37. Má-li částečné odstoupení vyvolat zamýšlené účinky, musí být v první řadě dostatečně určitým právním jednáním, to znamená, že v okamžiku, kdy je objednatel činí, musí být oběma stranám smlouvy zřejmé, jaká jejich konkrétní práva a povinnosti založená smlouvou mají ve smyslu ustanovení § 2005 odst. 1 o. z. tímto částečným odstoupením zaniknout (v jakém rozsahu) a jaká konkrétní práva a povinnosti (v jakém rozsahu) ze smlouvy mají přetrvávat nadále.

38. Je-li smyslem a účelem odstoupení od smlouvy přivodit od počátku zánik (určitých) práv a závazků ze smlouvy, v případě částečného odstoupení z množiny všech původně sjednaných práv a povinností přivodit zánik pouze některých (srov. § 2004 a § 2005 odst. 1 o. z.), nelze účinně částečně odstoupit od smlouvy v těch případech, kdy by také zákonem předpokládané účinky nemohly nastat. Odstoupit částečně od smlouvy účinně nelze, pokud nejsou mezi stranami jednotlivá práva a povinnosti vymezeny způsobem, který by podle shodné vůle obou stran umožňoval oddělit jejich určitou část a jednoznačně ji přiřadit k právům a povinnostem zanikajícím nebo přetrvávajícím po částečném odstoupení. Při částečném odstoupení od smlouvy o dílo je tak třeba při posouzení oddělitelnosti části předmětu smlouvy zohlednit, že jde o synallagmatický závazek, pro který je charakteristická vzájemná podmíněnost plnění obou smluvních stran. O oddělitelnou část plnění může jít pouze tehdy, pokud lze u takové části plnění vymezit její ekvivalent u protiplnění.

39. Podle ustanovení § 2593 o. z. tedy nemohou nastat účinky částečného odstoupení od smlouvy o dílo v případech, kdy z obsahu smlouvy, či z jiného jednání stran, nebude v době částečného odstoupení od smlouvy zřejmé, jaká cena odpovídala podle shodné vůle obou stran té části díla, od které (od jejího provedení) objednatel odstupuje. Pokud v takovém případě objednatel od smlouvy částečně odstoupí (byť by v odstoupení vyjádřil jaká práva a povinnosti ze smlouvy podle něj přetrvávají a jaká zanikají), nemůže takové odstoupení od smlouvy vyvolat zamýšlené účinky, nelze-li u takové části plnění ve shodě s předchozí projevenou vůlí obou stran vymezit jeho ekvivalent u protiplnění.

40. Pro posouzení, zda v projednávané věci objednatelka účinně částečně odstoupila od smlouvy o dílo, je nejprve rozhodné zjištění, zda z odstoupení bylo zřejmé, jaká konkrétní práva a povinnosti ze smlouvy mají zaniknout.

41. Soudy zjistily, že odstoupení se týkalo dodávky a pokládky střešní krytiny, že objednatelka v něm dále uvedla, že část ceny díla připadající na dodávku a pokládku střešní krytiny nebyla uhrazena a že dosud uhrazená částka pokrývá část ceny díla, která není dotčena odstoupením. Z tohoto obsahu odstoupení od smlouvy je zřejmé, jaká povinnost zhotovitelky má odstoupením zaniknout a v jakém rozsahu má zaniknout povinnost objednatelky zaplatit cenu díla.

42. Odvolací soud poté pouze konstatoval, že dílo bylo sjednáno jako celek, nebylo dohodnuto plnění po částech, a proto neměla objednatelka právo odstoupit pouze od vadně provedené části díla. Z tohoto závěru odvolacího soudu však nevyplyvá, zda předmětem částečného odstoupení byla oddělitelná část smluvních práv a povinností či nikoliv.

43. Neprovedení díla v rozsahu dodání a pokládky střešní krytiny nelze považovat za neoddělitelnou část původně sjednaného díla, když zbylá část díla by mohla být samostatným předmětem smlouvy o

dílo (tvořit jiné dílo odpovídající části díla původně sjednaného). Odvolací soud se však blíže nezabýval tím, zda pro takto oddělitelnou část díla existovala mezi stranami shodně projevená vůle o jeho ceně, tj. zda z původní smlouvy o dílo, či z jiného jednání stran vyplývala cena této části díla (dodávky a pokládky střešní krytiny), jejíž úhradu by již objednatelka po částečném odstoupení od smlouvy nebyla povinna provést.

44. Z uvedeného vyplývá, že právní posouzení nároku žalobkyně na zaplacení předmětné části ceny díla je nesprávné. Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), proto zrušil rozsudek odvolacího soudu v části prvního výroku, kterou byl změněn rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku ve věci samé tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni 450 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení, a v závislých výrocích o nákladech řízení týkajících se řízení o nároku žalobkyně (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Poněvadž důvody, pro které neobstálo rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud zrušil i je ve výroku I. o zamítnutí žaloby co do částky 450 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení a ve výrocích III. a IV. o nákladech řízení a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a odst. 2 věta druhá o. s. ř.).